

Aanvullende vragen voor de Vaste Kamercommissie Financiën

1990-1992: Voorbereidingsfase

1. Wat was bekend over de financiële en economische risico's die de euro met zich meebracht?
  - a. *Is in het parlement tijdens de onderhandelingen en de ratificatie van het Verdrag van Maastricht kennis genomen van het werk van Nobelprijswinnaar Robert Mundell over optimale valutagebieden? Volgens Mundell is de eurozone vanwege zijn economische kenmerken geen optimaal valutagebied, en kan het daarom nooit een muntunie worden die macro-economische stabiliteit en welvaart bevordert.*
  - b. *Heeft de regering het parlement destijds geïnformeerd over de economische voorwaarden waaronder een muntunie succesvol kan zijn?*
  - c. *Heeft het parlement tijdens de EMS-crisis in 1992-1993 kennis genomen van de zogeheten Walters Kritiek (1988) op het averechtse effect van vaste wisselkoersen tussen landen die uiteenlopende conjunctuurcycli hebben, waardoor boom-bust cycli ontstaan als zulke landen hetzelfde monetaire beleid voeren?*
  - d. *Heeft de regering het parlement destijds geïnformeerd over de economische voorwaarden waaronder vaste wisselkoersen tussen landen verantwoord zijn?*
  - e. *Wat werd met de berichten daarover gedaan?*
  - f. *Was er een overzicht van de risico's – werd dit op enigszins systematische wijze overdacht?*
  - g. *Of niet? Zo nee, hoe kon dat gebeuren?*
  - h. *Hoe reageerden beleidsmakers op waarschuwingen?*
  - i. *Hoe reageerde het parlement op waarschuwingen?*
  - j. *Hoe reageerde DNB op waarschuwingen?*
  - k. *Hoe werd internationaal gesproken over de risico's?*
  - l. *Is er ooit kennis genomen van de vele Britse onderzoeken over de voor- en nadelen van een muntunie?*
  - m. *Werden internationale risico-analyses geboord, overwogen, meegenomen in de besluitvorming?*
  - n. *Hoe was de communicatie met DNB? En met andere Centrale Banken, zoals bijvoorbeeld de Britse en de Deense?*
2. Wat was bekend over de soevereiniteitsoverdracht die het in stand houden van de euro op termijn zou vereisen?
  - a. *Werd intern gesproken over toekomstige controle-mechanismen op uit de hand lopende staatsfinanciën?*
  - b. *Werd intern gesproken over toekomstige fondsen zoals die nu in 'noodfondsen' gestalte hebben gekregen (zoals ESM)?*
  - c. *Werd gesproken over een bankenunie, een begrotingsunie en toekomstige harmonisatie van wetgeving?*
  - d. *Kortom: wist men dat de no-bail-out clause geen stand zou kunnen houden, dat nationaal toezicht op de banken onvermijdelijk onvoldoende zou zijn en dat beide zouden dwingen tot soevereiniteitsoverdracht op termijn?*
  - e. *Zo ja: waarom werd deze informatie geen onderdeel van een parlementair debat?*
  - f. *En waarom werd deze niet met de kiezer gedeeld?*
  - g. *Zo nee: hoe kan dat, gegeven de overweldigende informatie die daarover niettemin beschikbaar was? Hoe kan dat inderdaad, als Romano Prodi precies deze zaken – naar eigen zeggen – met 'alle regeringsleiders' heeft besproken?*
  - h. *Werd intern gesproken over politieke unie?*
  - i. *Zo ja, wat was de mening van de beleidsmakers daarover? Wilde men dat?*
  - j. *Het regeringsstandpunt was en bleef dat monetaire unie mogelijk is zonder politieke unie. Geloofde men dat echt?*
  - k. *Zo ja, hoe is dat mogelijk geweest?*
  - l. *Zo nee, waarom heeft men dat dan nooit eerlijk verteld?*
  - m. *Zijn er vergelijkingen gemaakt met de talloze gefaalde muntunies uit het verleden – zoals die van Oostenrijk-Hongarije, Joegoslavië, Tsjechoslowakije, enzovoorts?*

- n. *Zijn er vergelijkingen gemaakt met de nog steeds bestaande muntunies, zoals die van de Verenigde Staten?*
  - o. *Zo ja, hoe werd daarnaar gekeken? Was men zich bewust van de enorme transfers die deze muntunies vereisen?*
3. Bestond er een achterliggende agenda om, via de euro, een politieke unie te forceren?
- a. *Wist men wat de politieke gevolgen zouden zijn van het invoeren van een gedeelde munt – namelijk, op termijn, politieke unie?*
  - b. *Zo nee, hoe kan da?*
  - c. *Wanneer precies daalde dat besef wél in?*
  - d. *Waarom is daarover nooit open met de kiezer gecommuniceerd?*
  - e. *Heeft men ooit getoetst of de afhankelijkheid van Duitsland daadwerkelijk van ons vergde dat we mee gingen in de eenheidsmunt?*
  - f. *Is de Deense optie ooit overwogen?*
  - g. *Of de Zweedse?*
4. Zijn Nederland gunsten verleend of beloftes gedaan - bijvoorbeeld over een toekomstig voorzitterschap voor R.F.M. Lubbers van de Europese Commissie - indien ingestemd zou worden met het opgaan van de gulden in de euro?
- a. *En hoe geldt dit voor latere ministers of andere hoge politieke figuren?*
  - b. *Zijn er, omgekeerd, dreigementen geweest voor verlies aan politieke invloed indien Nederland niet in zou stemmen met de euro en met alle daaruit voortvloeiende besluiten?*
  - c. *Levert het feit dat onze minister van financiën tegelijkertijd president van de eurogroep is geen tegenstrijdige belangen op?*

1997-1998: Besluit over welke landen mochten deelnemen aan de muntunie

5. Het Nederlandse parlement had bij de goedkeuring van het Verdrag van Maastricht als voorwaarde gesteld dat de regering het akkoord van de Tweede Kamer nodig zou hebben voor het latere besluit welke landen mochten deelnemen aan de monetaire unie.
- a. *Was het parlement zich ervan bewust dat Nederland na de goedkeuring van het Verdrag van Maastricht niet meer zelfstandig kon besluiten of het zou deelnemen aan de muntunie omdat in het Verdrag stond dat zodra een land aan de convergentiecriteria voldeed, deelname verplicht was – tenzij een land een opt-out had bedongen (zoals het VK en Denemarken)?*
  - b. *Zo ja, wat was dan de betekenis van deze voorwaarde? Dacht het parlement dat het op deze manier invloed zou uitoefenen over de besluitvorming tussen Europese regeringsleiders over welke landen zouden mogen deelnemen?*
  - c. *Welke informatie kreeg het parlement over de mate waar Italië en België in 1997 voldeden aan de convergentiecriteria, twee jaar later Griekenland en weer later landen zoals Cyprus en Malta?*
  - d. *Was het parlement van oordeel dat de convergentiecriteria strict werden toegepast?*
  - e. *Zo nee, in hoeverre was de besluitvorming over de deelname van landen aan de euro dan rechtsgeldig en bindend voor Nederland?*
  - f. *Zijn er ooit berekeningen gemaakt, zoals de econoom Bruno de Haas die bijvoorbeeld heeft gemaakt in zijn boek 'Waarom de Euro ons zal opbreken', over de omvang van de financiële transfers die de euromunt tot gevolg zou hebben?*
  - g. *Is ooit gesproken over het vaststellen van geografische grenzen aan de toekomstige eurozone?*
6. Leidde de invoering van de euro tot koopkrachtverlies in Nederland, omdat de gulden een ongunstiger ruilvoet ten opzichte van de euro kreeg dan de Duitse Mark?
- a. *Was de Nederlandse regering ervan op de hoogte dat bij de conversie naar de euro, de Nederlandse gulden (ten opzichte van de D-mark) ca. 13% was ondergewaardeerd, zoals later is erkend door toenmalig thesaurier-generaal Henk Brouwer, toenmalige minister van Financiën Gerrit Zalm en toenmalige DNB-president Nout Wellink?*
  - b. *Zo ja, waarom is men daarmee akkoord gegaan?*
  - c. *Zo nee, wat zegt dit dan over de volledigheid van de informatie door regering aan parlement inzake*

kwesties die de soevereiniteit betreffen?

- d. *Wist men dat de nationale munten van alle andere landen die tot de euro toetraden wél tegen een economisch juiste koers in de euro zijn opgegaan?*
- e. *Wist men dat de toenmalige economische situatie in Nederland, die naar oververhitting neigde, juist een revaluatie van de Nederlandse gulden vereiste in plaats van een devaluatie?*

7. Waarom is het Italië en Griekenland toegestaan om tot de euro toe te treden, ondanks de staatsschuld van beide landen van meer dan 100% die daarmee de eisen van het Stabiliteitspact ruimschoots overschreden werden?

- a. *Hoe is deze juridische barrière geslecht en door wie?*
- b. *Op welke manieren is de Nederlandse regering onder druk gezet om akkoord te gaan met de uiteindelijke selectie toetredende landen?*
- c. *Indien die druk niét is uitgeoefend: waarom is men er dan tóch mee akkoord gegaan?*
- d. *Indien die druk wél is uitgeoefend: waarom is die dan nooit met de kiezer gecommuniceerd?*

8. Wist men dat het 'handhavingsmechanisme' onvoldoende was om deze landen binnen boord te houden?

- a. *Is het terecht om te stellen dat het gebrek aan handhaving van het Stabiliteitspact een schuldencrisis onvermijdelijk maakte?*
- b. *Was het dan wel verantwoord om de euro tóch in te voeren?*
- c. *Zo nee, waarom is het dan toch gebeurd?*
- d. *Hoe zag men de ontwikkeling van de muntunie op de middellange en lange termijn?*

2008-heden: Huidige crisis

9. In reactie op de eurocrisis zijn verschillende vormen van soevereiniteitsoverdracht overeengekomen in Europese besluitvorming, die strijdig zijn met de bepalingen in het Verdrag van Maastricht.

- a. *Is het parlement van mening dat deze impliciete verdragswijziging op democratisch verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden?*
- b. *Is het parlement van mening dat het "nee" zou hebben kunnen zeggen, en daarmee invloed te hebben kunnen uitoefenen op de soevereiniteitsoverdracht?*
- c. *Waren deze overdrachten van soevereiniteit voorzienbaar?*
- d. *Zo ja, is er daarmee dus een grote, ernstige fout gemaakt bij de invoering van het verdrag van Maastricht en het besluit over toetreding van eurolanden?*

10. Nederland staat nu garant voor diverse hulpprogramma's om de euro en het bankwezen te redden. Van het EFSF (maximaal €188 miljard) tot het ESM (max. €624 miljard), van de ECB-balans tot de leningen van het IMF.

- a. *Hoe zijn die risico's beperkt?*
- b. *Op welke manier zijn deze garanties verwerkt in de begroting en staatsschuld van Nederland.*
- c. *Kan Nederland deze financiële risico's beperken?*
- d. *Indien de Nederlandse staat deze financiële risico's niet kan beperken, hoe verboudt dit zich tot het budgetrecht van het parlement?*

11. Op het hoogtepunt van de Griekse crisis stelde minister De Jager een geheime werkgroep in, die noodscenario's uitwerkte. Minister Dijsselbloem heeft die werkgroep opgeheven, hoewel de situatie in de eurozone allesbehalve stabiel is.

- a. *Met welke kosten rekenden zij voor uitreding uit de euro?*
- b. *En met welke kosten voor in de euro blijven?*
- c. *Waarom is de werkgroep ingesteld?*
- d. *Waarom is de werkgroep opgeheven?*